

зокрема під впливом масмедійних каналів. Концепт ПРАВДА у взаємодії з іншими морально-етичними поняттями широко використовується медіа-пропагандою у трансляції політичних ідей, а також у оцінці важливих соціальних змін, подій, фактів тощо. Тому саме його семантичний потенціал стає значущим у пропагандистській комунікації, яка, апелюючи до свідомості отримувача інформації, створює нові й оновлює усталені форми комунікативного впливу, зокрема через медійні дискурси.

Література

Воркачев С. Г. Правды ищи: идея справедливости в русской лингвокультуре / С. Г. Воркачев. – Волгоград: Парадигма, 2009. – 190 с. *Кононенко В.* Мова у контексті культури / В. Кононенко. – Київ – Івано-Франківськ: Плай, 2008. – 390 с. *Коч Н. В.* К проблеме разработки лингвокогнитивной терминологии / Н. В. Коч // Науковий вісник ХДУ. Серія «Лінгвістика»: Збірник наукових праць. Вип. 13. – Херсон: Вид-во ХДУ, 2011. – 338 с. – С. 24–30. *Морозова Е. И.* Ложь как дискурсивное образование: лингвокогнитивный аспект / Е. И. Морозова. – Харьков: Экограф, 2005. – 300 с.

УДК 811.111'42 : 821.111

КУЗНЕЦОВА М. О.

(Запорізький національний технічний університет)

ГІПЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ ЯК ІМАНЕНТНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВТОРИННОГО ДИСКУРСУ АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТІВ СУЧАСНОЇ МАСКУЛЬТУРИ

Статтю присвячено дослідженню гіпертекстуальності як іманентної характеристики вторинного дискурсу англомовних текстів сучасної маскультури. Гіпертекст розглянуто як новітній засіб комунікації, як механізм нелінійної структуризації вторинного дискурсу, його специфічна форма організації. Встановлено, що гіпертекст є однією з основних стратегій реалізації вторинного тексту в мережі Інтернет.

Ключові слова: вторинний дискурс, вторинний текст, маскультура, гіпертекст, гіпертекстуальність.

Кузнецова М. А. Гипертекстуальность как имманентная характеристика вторичного дискурса англоязычных текстов современной масскультуры. Статья посвящена исследованию гипертекстуальности как имманентной характеристики вторичного дискурса англоязычных текстов современной масскультуры. Гипертекст рассмотрен как новейшее средство коммуникации, как механизм нелинейной структуризации вторичного дискурса, его специфическая форма организации. Установлено, что гипертекст является одной из основных стратегий реализации вторичного текста в сети Интернет.

Ключевые слова: вторичный дискурс, вторичный текст, масскультура, гипертекст, гипертекстуальность.

Kuznetsova M. O. Hypertextuality as the immanent characteristic of secondary discourse of the English modern mass culture texts. The article investigates hypertextuality as the immanent characteristics of secondary discourse of the English modern mass culture texts. Hypertext is viewed as the newest communication medium, as the mechanism of secondary discourse nonlinear structuration, its specific form of organization. The article defines hypertext as one of the main strategies of the secondary text implementation on the Internet.

Key words: secondary discourse, secondary text, mass culture, hypertext, hypertextuality.

Комунікативні характеристики Інтернету в останні десятиліття набувають все більшої значущості, оскільки безперечним видається вплив новітніх інформаційних технологій на антропоцентричну комунікацію. Інтернет стає символом доби інформаційного суспільства та культури постмодерну. Сучасний кіберпростір перетворюється на соціальну площину комунікації [Новоженіна 2004; Штанько 2008; Castells 2009; Eger 2010], що не ставить перешкод для самоідентифікації та самовираження, адже елімінує такі основні виміри антропного буття, як темпоральність та локативність, а, отже, надає текстовим комунікантам необмежені можливості у спілкуванні.

Високий потенціал новітніх технологій у забезпеченні свободи від традиційних бар'єрів простору і часу, інтенсифікації інтелектуальних ресурсів, а також у становленні глобального комп'ютерного простору пояснює підвищений інтерес до комп'ютерно-опосередкованої комунікації (Computer-mediated communication) [Дедова 2003; Дедова 2004; Щипицина 2010; Herring 2007] як діяльності з обміну текстовими та іншими знаковими повідомленнями, що є опосередкована пов'язаними в мережі комп'ютерами. Нові способи і формати вербальної інтеракції, каузовані, перш за все, гіпертекстовою формою сучасного Інтернет-простору,

втілюють в життя ідею нелінійного тексту, або за словами У. Еко, “відкритого твору”.

Таким чином, **актуальність** представленого дослідження пов'язана зі зростаючою популярністю гіпертексту як новітнього засобу комунікації, масштабами та темпами розповсюдження гіпертексту як основної форми Інтернет-тексту, а також породженням принципово нового способу подання текстового матеріалу. Крім того, як свідчать сучасні філологічні розвідки, процес лінгвістичного дослідження “гіпертексту” знаходиться у стадії розробки, а питання “гіпертекстуальності” як самобутнього феномену й іманентної характеристики вторинного дискурсу англomовних текстів сучасної масової культури і досі залишається відкритим.

Об'єктом представленого дослідження є вторинний дискурс англomовних текстів сучасної масової культури, а **предметом** безпосереднього аналізу – його (вторинного текстопростору) нелінійна організація.

Метою наукової розвідки є дослідження гіпертекстуальності як іманентної характеристики вторинного дискурсу англomовних текстів сучасної маскультури, його нелінійної побудови, що створюється за рахунок гіперпосилань, а також визначення унікальних властивостей текстового матеріалу у мережевому середовищі.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення наступних **завдань**:

1. Здійснити аналіз поняття «гіпертекст» з лінгвістичної точки зору.
2. Розглянути гіпертекстову систему вторинного дискурсу.
3. Ідентифікувати ознаки нелінійної побудови вторинного текстопростору.

Матеріалом дослідження послуговував вторинний текстопростір циклу романів у жанрі фентезі Дж. Р. Р. Мартіна “A Song of Ice and Fire”, представлений у базах автоматизованих електронних текстових архівів (FF net, АОЗ, GEOcities).

Ключовим поняттям під час дослідження вторинного дискурсу (мисленнєво-мовленнєвого феномену сучасного англomовного комунікативного кіберпростору), моделювання якого здійснюється текстовими антропоморфами в мережі Інтернет й опосередковується комп'ютерними технологіями, постає “гіпертекст” як засіб нелінійного представлення інформації. Вперше термін “гіпертекст” було використано американським математиком і філософом Теодором Нельсоном для позначення текстів, що мають електронну форму існування. За словами вченого, гіпертекст є радикально новим способом інформаційної технології і новим методом публікації. Саме його ідеї було покладено в основу принципів представлення письмового тексту в мережі (World Wide Web) Інтернет.

За останні роки ХХІ сторіччя поняття “гіпертекст” встигло стати полісемантичним і багаторівневим, оскільки фігурує відразу в декількох наукових парадигмах. Так, “гіпертекстом” детермінують “новий спосіб соціокультурної комунікації” [Карымова 2002] та “елемент акту комунікації” [Разов 2005]. Це поняття використовують також для йменування тексту, який “влаштований таким чином, що перетворюється на систему, ієрархію текстів, які одночасно утворюють єдність і безліч текстів” [Руднев 1999, с. 69], для позначення феномена виключно електронної форми представлення інформації, тобто “тексту, що продукується та сприймається лише в комп'ютерному дискурсі” [Muzzali-Lurati 2007; Storrer 2004].

Як вдало зазначає В. Є. Чернявська, проблема “гіпертексту” руйнує стале уявлення про текст як лінійно упорядковану єдність, що характеризується формальною когерентністю [Чернявская 2009, с. 25], адже “гіпертекст” – це текст, складений з відносно невеликих фрагментів таким чином, що ці фрагменти можна читати не в єдиному, раз і назавжди визначеному порядку, а різними доволі рівноцінними шляхами – в залежності від інтересів читача, який вільний “прокладати маршрут” за допомогою гіперпосилань, тобто вказівок на інші фрагменти тексту, які “прив'язані” до всього поточного фрагменту або до якогось його конкретного місця [Визель 1999, с. 170].

Гіпертекст в контексті вторинного дискурсу англomовних текстів сучасної маскультури можна розглядати як результат свідомої вторинної творчої діяльності, як форму породження вторинного тексту, оскільки обидва антропоцентри текстової комунікації (продуцент і реципієнт вторинних текстів) володіють стратегією й тактикою гіпертекстових переходів,

семантикою іконічних знаків інтерфейсу. Вторинний дискурс / текстопростір циклу романів Дж. Р. Р. Мартіна “A Song of Ice and Fire” в англомовному кіберпросторі, безумовно, створений та організований за принципом гіпертексту. Саме тому гіпертекстуальність, на нашу думку, постає передусім однією з найважливіших технічних характеристик вторинних текстів, розташованих у мережі Інтернет.

Нелінійна структура вторинного текстопростору пояснюється тим, що кожен вторинний текст має посилання до інших сегментів вторинного дискурсу. Проблема взаємодії вторинних текстів, таким чином, вступає в тісну взаємодію з проблематикою текстової комунікації, в сферу інтересів якої входить вивчення тексту як на внутрішньотекстовому, так і на зовнішньотекстовому рівні з особливим акцентом на аспектах соціокультурної взаємодії автора і читача [Pilkington 2000; Watts 1991].

В рамках вторинного дискурсу окремим сегментом виступає відгук на вторинний текст, який впорядковано за певними параметрами. Засобом зв'язку з цим блоком гіпертексту виступає гіперпосилання як спосіб поєднання двох уривків одного і того ж вторинного тексту або перехід на інший відносно окремий вторинний текст. Гіперпосилання “Reviews” є головним механізмом, що дозволяє створити умови для непослідовного прочитання вторинного тексту, розбитого автором на певну кількість уривків. Наприклад:

Reviews for “And so my watch has ended”

iliketoreviewthegoodstries 5/17/13 . chapter 7

my god... how could you write that... ewwwwwwwwww grossssssss...

Edhla 4/27/13 . chapter 1

I like your narrative tone here a lot :) Just as an aside, I'd perhaps do something to separate your author's notes from the body of the text, to avoid confusion (a line, perhaps, or bold, or italics, or something :)) Thank you for writing! X

Somebody 4/27/13 . chapter 1

Nice writing, I'm very pleased to say I know the author of this personally. If this becomes a complete book, I'll certainly buy it. Nice work, keep it up man!

Наведене гіперпосилання є номінативним, тобто воно лише називає сегмент вторинної текстової комунікації, імпліцитно виражає заклик. Крім того, воно є внутрішнім [Storrer 2000], адже веде до фрагментів тієї ж веб-сторінки. Беззаперечною є функція цього гіперпосилання у тематичному розгортанні вторинного дискурсу, адже воно деталізує тему того чи іншого вторинного англомовного тексту.

Таким чином, гіпертекстова система вторинного дискурсу дозволяє не лише автору вторинного тексту викласти ряд своїх ідей та думок, але й вторинному реципієнту. Обом антропоморфам текстової інтеракції забезпечується прямий доступ до процесу аранжування вторинного дискурсу. Вторинні реципієнти мають змогу активно обговорювати вторинні тексти, давати поради з приводу подальшого розвитку подій, пропонувати свої варіанти, альтернативні сюжетні лінії, вказувати на те, що з їхньої точки зору є недоліком, помилкою вторинного автора, залишати рецензії на прочитаний текст й аранжувати у такий спосіб подальший дискурс. Це, в свою чергу, надає можливість автоматично переходити до персональної сторінки кожного окремого вторинного автора.

Наявність вбудованих і асоційованих гіпертекстових посилань, графіки, а також забезпечення можливості пошуку за ключовими словами стимулює присутність необмеженої кількості потенційних текстових комунікантів і вільний доступ до інформації незалежно від місця їх знаходження. Інтерфейс баз автоматизованих електронних текстових архівів максимально полегшує процес навігації, а разом з тим і пошук вторинного тексту, що найбільш повно відповідає поточним потребам вторинного реципієнта.

Отже, у вторинному дискурсі ми спостерігаємо максимально виражену гіпертекстуальність, адже вторинні тексти є нескінченно відкритими гіпертекстами, предметом опису яких найчастіше стає багатовимірність подій у просторі в певний час. Специфіка вторинного дискурсу полягає в тому, що, окрім підвищення активності вторинного реципієнта, який визначає порядок елементів гіпертексту, створює свій власний вторинний текст і сприяє варіативності типів тематичного розгортання вторинного дискурсу, на зовнішньому текстовому рівні круг комунікантів значно розширюється через підключення до діалогу “вторинний автор – вторинний реципієнт” численних коментаторів, які, окрім запропонованої прагматично зорієнтованої інформації, породжують власні вторинні текстові утворення, метою яких є не лише тлумачення вторинного тексту, але й намір вплинути на загальний вторинний дискурсивний простір.

Крім того, істотною ознакою нелінійної побудови вторинного текстопростору є те, що в будь-який момент можна повернутися назад, що завгодно виправити або змінити, адже гіпертекст виступає своєрідним інструментом, за допомогою якого аранжується вторинний текстопростір. Таким чином, в рамках вторинного дискурсу англомовних текстів сучасної масової культури гіпертекст отримав роль нового способу репрезентації процесів мислення, які пов'язані з освоєнням дійсності, став однією із сучасних форм писемної комунікації [Сергиєнко 2009, с. 3].

Підводячи **підсумки**, слід ще раз наголосити на тому, що кожен учасник вторинного дискурсу – автор або реципієнт вторинного тексту, має можливість за допомогою гіпертекстових засобів творити власні світи, диктувати повороти сюжету у вторинному текстопросторі, висловлювати власне ставлення до того чи іншого продукту текстової комунікації, адже гіпертекст – це “особливим чином організоване середовище, що дозволяє переглядати великі масиви тексту, вибирати свій власний шлях” [Рязанцева 2010, с. 26]. Як механізм нелінійної структуризації вторинного дискурсу, його специфічна форма організації, гіпертекст є каналом потужного впливу на сприйняття реципієнта вторинного тексту, а отже, одним із провідних аспектів усієї вторинної комунікації, що входить до гіпертекстового виміру. Вторинний текст більше не є пасивним носієм смислу, а виступає в якості динамічного явища.

Оскільки гіпертекстуальність вторинного дискурсу англомовних текстів сучасної масової культури формується такими текстовими категоріями, як інтерактивність та мультимедійність, то **перспективу** дослідження вбачаємо в їх детальному аналізі.

Література

- Визель М. Гипертексты по ту и эту сторону экрана / М. Визель // Иностранная Литература. – 1999. – № 10. – С. 169–177. Дедова О. В. Нелинейность как категория электронного гипертекста / О. В. Дедова // Язык и речь: проблемы и решения. – М., 2004. – С. 374–386. Дедова О. В. О гипертекстах: “книжных” и электронных / О. В. Дедова // Вестник Московского университета. Сер. 9. Филология. – М., 2003. – № 3. – С. 106–120. Карымова М. Г. Гипертекст в философии постмодернизма / М. Г. Карымова // Вестник ТюмГУ. – 2002. – № 1. – С. 64–69. Новоженина О. В. Интернет как новая реальность и феномен современной цивилизации / Новоженина О. В. // Влияние Интернета на сознание и структуру знания. – М. : ИФ РАН, 2004. – С. 195–215. Разов О. С. Гипертекст как элемент акта коммуникации / О. С. Разов // Антропологическое измерение глобализационных процессов. – Владимир, 2005. – С. 44–47. Руднев В. П. Гипертекст / В. П. Руднев // Словарь культуры XX века: Ключевые понятия и тексты. – М. : Аграф, 1999. – С. 69–72. Рязанцева Т. И. Гипертекст и электронная коммуникация / Т. И. Рязанцева. – М. : URSS, 2010. – 256 с. Сергиєнко П. И. Лингвокогнитивные особенности электронного гипертекста : на материале английского языка : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Сергиєнко Полина Игоревна. – М., 2009. – 194 с. Чернявская В. Е. Лингвистика текста: поликодовость, интертекстуальность, интердискурсивность : учеб. пособие / В. Е. Чернявская. – М. : Книжный дом “ЛИБРОКОМ”, 2009. – 248 с. Штанько В. І. Сучасні інформаційно-комп'ютерні технології як чинник трансформацій соціокультурної реальності / Валентина Ігорівна Штанько // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія: Теорія культури і філософія науки. – Харків : Видавництво ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2008. – Вип. 36. – С. 22–30. Щипицина Л. Ю. Комплексная лингвистическая характеристика компьютерно-опосредованной коммуникации : на материале немецкого языка : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Щипицина Лариса Юрьевна. – Архангельск, 2010. – 459 с. – Библиогр. : с. 400–450. Castells M. Communication Power / Manuel Castells. – Oxford : Oxford University Press, 2009. – 590 p. Eger J. The Future of Communication in the 21st Century / John Eger. – GRIN Verlag, 2010. – 28 p. Herring S. C. A Faceted Classification Scheme for Computer-Mediated Discourse [Electronic resource] / Susan C. Herring // Language @Internet. – 2007. – Vol. 4. – Access mode: <http://www.languageatinternet.org/articles/2007/761/>. Muzzali-Lurati S. Here is the Author! Hyperlinks as Constitutive Rule of Hypertextual Communication / S. Muzzali-Lurati // Semiotica. – Berlin ; New York, 2007. – Vol. 167, № 1 (4). – P. 135–168. Pilkington A. Poetic Effects: A Relevance Theory Perspective / A. Pilkington. – Amsterdam : John Benjamins, 2000. – 202 p. Storrer A. Hypertext und Texttechnologie / A. Storrer // Angewandte Linguistik. Ein Lehrbuch. – Tübingen : Francke Verlag, 2004. – S. 207–228. Storrer A. Was ist “hyper” an Hypertext? / A. Storrer // Sprache und neue Medien. – B. ; N.Y. : de Gruyter, 2000. – S. 222–249. Watts R. J. Crosscultural Problems in the Perception of Literature / R. J. Watts // Literary Pragmatics. – London ; New-York : Routledge, 1991. – P. 26–43.